

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MADANIYAT VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON DAVLAT KONSERVATORIYASI HUZURIDAGI
BOTIR ZOKIROV NOMIDAGI MILLIY ESTRADA SAN’ATI INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

**O‘zDK huzuridagi Botir Zokirov
nomidagi Milliy estrada san’ati
instituti rektori**

A.Mansurov

2024 yil “30” avgust

Ro‘yxatga olindi: № BD 60211400-1.17

ESTRADA XONANDALIGIGA O‘QITISH USLUBIYOTI

(PEDAGOGIK REPERTUARNI O‘RGANISH)

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200 000 - San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	210 000 - San’at
Ta’lim yo‘nalishi:	60211400– Vokal san’ati: estrada xonandaligi

Fan/modul kodi EXO'U1311		O'quv yili 2024-2025	Semestr 6-8	ECTS-Kreditlar 11	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Xaftadagi dars soatlari 2-4	
	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Estrada xonandaligiga o'qitish uslubiyoti (Pedagogik repertuarni o'rganish)	150		180	330
2.	I. Fanning mazmuni “Estrada xonandaligiga o'qitish uslubiyoti” (Pedagogik repertuarni o'rganish) fanining maqsadi - Respublikamizdagi barcha musiqiy o'rta maxsus bilim yurtlari, musiqa maktablarida o'qituvchi bo'lib ishlash uchun talabalarni kasbiy tayyorlashni maqsad qilib qo'yadi. Estrada xonandaligi sohasida o'qituvchi mutaxassislarni tayyorlash va erkin konsert faoliyat yurg'azishda musiqiy repertuarni to'g'ri va effektiv qo'llashda talabalarni tayyorlashni maqsad qilib qo'yadi. Fanni o'zlashtirishdan kelib chiqadigan vazifalar - talabalar turli yo'nalishlarda bilimlarga ega bo'lganliklarini namoyish etishlaridan iboratdir. Ushbu fanni o'rganishda ta'limning nazariy asoslari va ularning amaliyotda qo'llanishi, atoqli estrada ijrochiligi pedagoglarini tajribalari bilan tanishtiriladi. Fanni o'zlashtirish jarayonida muhim o'rinda estrada xonandaligi va ijrochiligiga oid adabiyotlar, o'quv uslubiy qo'llanmalardan foydalaniladi. Talabalarni estrada vokal ijrochilik malakalarining asosiy uslublari bilan tanishtirish. “Estrada xonandaligiga o'qitish uslubiyoti” (Pedagogik repertuarni o'rganish) fani estrada xonadaligida o'qituvchisi sifatida mustaqil kasbiy ish faoliyat ko'rsatadigan, yuqori malakali mahoratga ega xonanda-pedagoglarni tayyorlash uchun muxim o'rin tutadi. “Estrada xonandaligiga o'qitish uslubiyoti” (Pedagogik repertuarni o'rganish) – ixtisoslik fanining nazariy asosiga kiradi. Professional estrada xonandaning, Estrada vokal pedagoglarini shakillanishi uchun zarurnazariy –ilmiyfandir.				

II. Asosiy qism (ma'ruza, amaliy, seminar mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

VI-VIII-SEMESTRLAR

Kirish

Fanning mazmuni. Pedagogik repertuarni o'rganishini o'rganishda ta'limning nazariy asoslari va ularning amaliyotda qo'llanishi, musiqa maktabi, kollej va estrada san'ati institutida ixtisoslik fanining dasturiy meyyorlari bilan tanishish, atoqli estrada ijrochiligi pedagoglarini tajribalari bilan tanishtiriladi. Fanni o'zlashtirish jarayonida muhim o'rinda estrada xonandaligi va ijrochiligiga oid adabiyotlar, o'quv uslubiy qo'llanmalardan foydalaniladi. Talabalarni o'quv dasturidagi estrada va jaz vokalizlari, o'zbek va chet el kompozitorlari klassik va zamonaviy yangi asarlari bilan tanishtirish, estrada vokal ijrochilik malakalarining asosiy uslublari bilan tanishtirish; kuylash ko'nikmalarini, xonandalik nazariyasi va uslubiy bilimlari bilan to'ldirish. Estrada xonandaligiga o'qitish uslubiyoti tushunchasi, asosiy ilmiy tadqiqotlar va adabiyotlar, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.

1-mavzu. Pedagogik repertuarni o'rganishining maqsadi va vazifalari, musiqa ta'limidagi o'rni.

Vokal pedagogikasining asosiy printsiplari. Vokal texnik rivojida repertuarning o'rni va mohiyati. Pedagogik repertuarni o'rganishining ta'lim sistemasidagi mohiyati. Ta'lim berishda asta-sekinlik printsiptiga ahamiyat qilish, har bir talabaga individual yondoshish printsipti. Soha bo'yicha o'quv adabiyotlari.

2-mavzu. Vokal pedagogikasida ovoz sozlash printsiplari.

Ovozlar klassifikatsiyasi. Ovoz mashqlarining ahamiyati va vokal pedagogikasidagi o'rni. Ovoz mashqlarining turlari: legato, stakkato, arpedjio, kantilena, artikulyatsiya, kompleks mashqlar, estrada va jaz yo'nalishidagi mashqlar, nutq mashqlari, nafasni faollashtirish, tirgakli nafas olishmashqlari. Ovoz mashqlarining estrada xonandasi tarbiyasidagi o'rni.

3-mavzu. Ovoz rivojida vokalizlarning o'rni va ahamiyati.

Opera yo'nalishidagi klassik vokalizlar: F.Abt, Dj.Konkone, N.Zeydler vokalizlari. Vokalizlarni estrada xonandaligi pedagogikasida qo'llash mezonlari.

4-mavzu. Estrada yo'nalishidagi vokalizlari bilan ishlash.

Estrada va jaz yo'nalishidagi vokalizlar. Vokalizlarni tanlash va sahnada

qo'llash. Vokalizlarni kuylashga doir uslubiy tavsiyalar. Estrada va jaz vokalizlari: D.Amanullayeva "Estrada va jaz yo'nalishidagi 25 vokaliz" vokalizlari. Vokalizlarni tanlash va sahnada qo'llash. D.Amanullayeva vokalizlarining nota matnlari.

5-mavzu. Pedagogik va konsert faoliyatida repertuar tanlash negizi.

Pedagogik faoliyatida o'quv dasturlari bilan ishlash uslubi. Badiiy asarlarni ijrosi bo'yicha uslubiy tavsiyalar. Talabaga to'g'ri dastur tanlash. Dastur bilan ishlash. O'zbek estrada repertuari bo'yicha yangi o'quv qo'llanmalar va darsliklardan foydalanish. Zamonaviy o'zbek estrada xonandalari repertuaridagi Vatanparvarlik ruhidagi qo'shiqlar. Vatanparvarlik ruhidagi qo'shiqlarning nota matnlari va adabiyotlari.

6-mavzu. Milliy va zamonaviy estrada stilistik yo'nalishlari.

Estrada xonandaligida stilistik yo'nalish va oqimlar. Estrada xonandaligiga jazning ta'siri. Zamonaviy estrada- jaz vokal janrlari. Romans, ashula va balladalar, ularning tasnifi.

7-mavzu. O'zbekiston bastakorlarining estrada asarlari.

Badiiy asarlar ijrosi bo'yicha uslubiy tavsiyalar. O'zbekiston klassik kompozitorlarining asarlari. Zamonaviy o'zbek kompozitorlari asarlari. O'zbekiston kompozitorlarining jaz yo'nalishidagi asarlari. O'zbek asarlari bo'yicha o'quv adabiyotlari. Asosiy o'quv qo'llanmalar va darsliklar va ularning qisqa xarakteristikasi. O'quv dasturlari. Ulardan foydalanish va qo'llash metodlari.

8-mavzu. Rossiya estrada yulduzlari va kompozitorlarining estrada vokal asarlari.

Rossiya kompozitorlarining vokal asarlari. Rossiya estrada yulduzlari ijro dasturidagi mashhur qo'shiqlar, ularning uslubiy tasnifi va nota matnlari. Rossiya estrada asarlari bo'yicha o'quv adabiyotlari.

9-mavzu. G'arbiy Yevropa va Amerika kompozitorlarining estrada va jaz asarlari.

G'arbiy Yevropa va AQSh estrada yulduzlarining mashhur qo'shiqlari. Ularning uslubiy tasnifi va nota matnlari. G'arbiy Yevropa va AQSh estrada-vokal asarlari bo'yicha o'quv adabiyotlari. Pedagogik faoliyatida o'quv dasturlari bilan ishlash. Talabalarga repertuar tanlash va ishlash.

10-mavzu. Vokal pedagogikasining asosiy printsiplari.

Vokal pedagogikasining asosiy prinsiplari. Musiqa maktabi, kollej va Estrada san'ati institutida ixtisoslik fanining dasturiy meyyorlari bilan tanishish, atoqli estrada ijrochiligi pedagoglarini tajribalari bilan tanishish. Vokal pedagogikasida psixologiyaning ahamiyati.

11-mavzu. Ovoz apparatining tuzulishi.

Xonandalik pedagogikasining asosiy tushunchalari. Ovoz apparatining tuzulishi, uning akustikasi. Xiqqildok va kuylash jarayonida uning ahamiyati. Rezonatorlar; Maska tushunchasi. Artikulyatsiya apparati va kuylash jarayonida uning ahamiyati; mutatsiya.

12-mavzu. Nafas olish apparati.

Nafas olish apparatining ishi; Nafas olish maktablari va turlari. Xiqqildok va kuylash jarayonida uning ahamiyati; rezonatorlar; xonanda ovozinin tayanchi; tirgakli tovush. Estrada-jaz, akademik va a'naviy xonandali – kiyosiy tavsif. Estrada xonandali sinfidagi vazifalar.

13-mavzu. Ovozlar klassifikatsiyasi.

Xonandalar ovozlarning tasnifi. Ovozlar klassifikatsiyasi: Erkaklar ovozlari tasnifi – Bas, Bariton, Tenor; Ayollar ovozlari tasnifi – Kontralto, Mezzo soprano, Soprano; ovozlarning diapazonlari; Tessitura tushunchasi; Xonanda ovozining shakllanishi; estrada-jaz, akademik va a'naviy xonandali – kiyosiy tavsif.

14-mavzu. Estrada xonandiligida vokal texnikasi va ijro uslublari.

Vokal texnikasi va ijro uslublari estrada xonandiligida; Soul, kantilena, staccato, rechitativ, sket, bluy-odl, subton, drayv, qochirim va nola ijro texnikasi tushunchalari. Kuylash jarayonida yuzaga keladigan kamchiliklar va ularni bartaraf etish yo'llari; xonandaning gigienasi va rejimi; ovoz apparatini rivojlantirish; badiy obraz va Estrada xonandiligida uning ahamiyati.

15-mavzu: Vokal sinfida yakka darslar o'tish jarayoning asosiy bosqichlari va vazifalari.

Estrada xonandali sinfida "Ustoz-shogird" maktabi. Ovoz sozlash mashqlari ustida ishlash. Estrada yakka kuylash ko'nikmalarini egallash- Xonandalik nafas olish ko'nikmasi; Tirkakli tovushni his qilish; Aniqlalaffuz; Sof intonatsiya; stilistik va artistik mahorati ustida ishlash. Estrada xonandali sinfida dasturning ahamiyati. Asarlarni to'g'ri tanlash va tahlil qilish; Jo'rnavez

bilan ishlash mezonlari.

16-mavzu. Estrada-jaz sohasida tovush kuchaytirish apparaturasi.

Zamonaviy texnik-tovush vositalari. Estrada-jaz sohasida tovush kuchaytirish apparaturasi. Mikrofon bilan ishlash mezonlari; Fonogrammalar jo'rligida asarlarni repetitsiyali ishlash va sahnaga tayorlash mezonlari.

Oraliq nazorat va Yakuniy nazorat.

Har semestrda o'zlashtiriladi, oraliq va yakuniy nazoratda topshiriladi.

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, yakuniy, joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni (test, prezentatsiya) topshirish.

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzulartavsiya etiladi.

1. Xonandalik pedagogikasining asosiy prinsiplari va tushunchalari;
2. ovoz apparati tuzulishi; rezonatorlar;
3. ovozni sozlash mashqlari; Mashqlarning turlari;
4. vokal pedagogikasida repertuarining ahamiyati;
5. xonandalar ovozlarining klassifikatsiyasi;
6. xonanda ovozining shakllanishi; mutatsiya;
7. Nafas olish apparatining ishi;
8. Nafas olish maktablari va turlari;
9. artikulyatsiya apparati va kuylash jarayonida uning ahamiyati;
10. Jo'rnavor bilan ishlash mezonlari;
11. Fonogramma bilan ishlash mezonlari;
12. estrada-jaz, akademik va a'nanaviy xonandaliği – kiyosiy tavsif;
13. vokal texnikasi va ijro uslublari estrada xonandaliğida;
14. kuylash jarayonida yuzaga keladigan kamchiliklar;
15. xonandaning gigiyenasi va rejimi;
16. Estrada xonandaliği sinfida "Ustoz-shogird" maktabi.

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar

(monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;

- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- fao o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Xonandalik pedagogikasining asosiy prinsiplari va tushunchalari;
2. ovoz apparati tuzulishi; rezonatorlar;
3. ovozni sozlash mashqlari; Mashqlarning turlari;
4. vokal pedagogikasida repertuarining ahamiyati;
5. xonandalar ovozlarning klassifikatsiyasi;
6. xonanda ovozining shakllanishi; mutatsiya;
7. Nafas olish apparatining ishi;
8. Nafas olish maktablari va turlari;
9. artikulyatsiya apparati va kuylash jarayonida uning ahamiyati;
10. Jo'rnavoz bilan ishlash mezonlari;
11. Fonogramma bilan ishlash mezonlari;
12. estrada-jaz, akademik va a'naviy xonandaliği – kiyosiy tavsif;
13. vokal texnikasi va ijro uslublari estrada xonandaligida;
14. kuylash jarayonida yuzaga keladigan kamchiliklar;
15. xonandaning gigienasi va rejimi;
16. Estrada xonandaligi sinfida "Ustoz-shogird" maktabi.

3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllangan kompetensiyalari)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- Xonandalik pedagogikasining asosiy tushunchalari;

	<ul style="list-style-type: none"> – xonandalik ovozlari klassifikatsiyasi; – musiqiy qobiliyat psixologiyasi; – tovush apparatining tuzilishi va ishlashi <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi</i>; – pedagogik repertuarni; – jahon estrada xonandalarining ijro dasturlari; – estrada xonandaligi pedagogikasi kesimida repertuar tanlashni; – o'qitish usullari va uslubiylotini; – xonanda ovozinin registrarlari va badiiy texnik imkoniyatlarini; – ovoz sozlash mashqlarini; – vokal texnikasi va ijro usullarini; – yangi pedagogik texnologiyalarni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; – boshlang'ich va o'rta ta'lim sistemasida pedagogik faoliyat yuritish; – o'quvchi ovozini rivojlantirish; – pedagogik repertuarni tahlil qilish; – ovozdaqi nuhsnlarni bartaraf etish; – o'quvchiga dastur tanlash, dastur ustida ishlab, estrada sahnasiga tayyorlash <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	<p style="text-align: center;">VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • guruhli loyihalar
5.	<p style="text-align: center;">VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, yakuniy, joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini (test, prezentatsiya) topshirish.</p>

6.	<p style="text-align: center;">Asosiy dabitotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.D.Omonullayeva. Estrada xonandaligi. O'quv qo'llanma. - T.: "O'zDK", 2007. – 110 bet. 2.D.Omonullayeva. Pedagogik repertuarni o'rganish. O'quv qo'llanma. - 2018. – 300 bet. 3.Yu.Turayev, D.Amanullayeva. Nekotorie voprosi prepodavaniya estradnogo peniya. O'quv qo'llanma. - T.: "O'zDK", 2004. – 24 bet. 4. M.Orinbayeva. Estrada xonandaligiga o'qitish uslubiyoti. O'quv qo'llanma. - T.: "Navruz", 2021. – 164 bet. 5. L.Dmitriyev. Osnovi vokalnoy metodiki. M., 1968. 6. Yu.Turayev, D.Amanullayeva. Konservatoriyada estrada xonandaligidan dars berish metodikasi. T., 2008. 7. D.Amanullayeva "Estrada va jaz vokalizlari" OTM uchun o'quv qo'llanma, T.: "Musika", 2014. <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. R.Islamova. Vokalniy ansambl. O'quv qo'llanma, T.: 2008. 2. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. - 488 b. 3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida. PF-60 son 28.01.2022 yil. <p>Axborot manbaalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://estrada-art.uz 2. http://library.konservatoriya.uz/ 3. http://www.youtube.com 4. http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musika 5. www.musika.uz
7.	<p>Fan dasturi Oliy ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisilari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashi 2024 yil "30" <u>avgust</u> -dagi <u>1</u> - sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ul: D.D.Amanullayeva – O'zR san'at arbobi, O'zDK huzuridagi B.Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati instituti "Estrada xonandaligi" kafedrası</p>

	mudiri, professor
9.	Taqrizchilar: 1. M.Xamidova - O'zDK "Akademik xonanalik va opera tayyorgarlik" kafedrası professori, san'atshunoslik fanlari doktori; 2. R.A.Abdullayev – O'zR san'at arbobi, O'zbekiston kompozitorlari va bastakorlari uyushmasi raisi, professor.